

Nordisk Råd
Nordens Hus
Ved Stranden 18
1061 Copenhagen K
Denmark

ATVINNUVEGA- OG
NÝSKÖPUNARRÁÐUNEYTIÐ

Ministeriet for erhverv og innovation

Skúlagötu 4 101 Reykjavík Island
tel.: + (354) 545 9700 postur@anr.is
anr.is

Reykjavík 3. februar 2020
Reference: ANR18050327/15.01

Emne: Skriftligt spørgsmål (E 17/2019) om udbygningen af den grønne omstilling

Undertegnet, som formand i Nordisk Ministerråd for energipolitik i 2019, svarer her med det skriftlige spørgsmål (E 17/2019) om udbygningen af den grønne omstilling, stillet til de nordiske regeringer dato 8. september 2019. Svaret består af de enkelte landes besvarelse på de stillede spørgsmål.

1. *Hvilke kompensation og erstatningsvilkår er der til lodsejere i forbindelse med opsætning af fx el-højspændingsmaster og vindmøller? Jeg kan fx læse mig frem til, at Energinet i Danmark i forbindelse med opsætning af høj-spændingsmaster betaler erstatning til ejendomme tæt på anlægget. Det sker normalt på grundlag af den landsaftale, der er indgået mellem landbruget (SEGES), Dansk Energi og Energinet. Aftalen er baseret på dansk rets-praksis og bliver løbende tilrettet. Jeg kan læse, at boliger længere væk end 280 meter fra master og luftledninger ikke får erstatning. Hvordan er praksis i de andre nordiske lande?*

Finland

Gällande vindkraftverk grundar sig kompensationen för markägarna på privata hyreskontrakt i Finland. Gällande elledning kompenserar för markägarna de ekonomiska förluster som orsakats av beviljande av nyttjanderätt till området för ledningsgata och kantzoner på var sida av ledningsgata, var tillväxten av träd är begränsad. Kompensationer betalas enligt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977). //

--

Tuulivoimaloiden osalta korvaukset perustuvat Suomessa yksityisiin vuokrasopimuksiin. Sähkösiirtojohtojen osalta maanomistajille korvataan taloudelliset menetykset, jotka aiheutuvat käyttöoikeuden myöntämisestä johtaukean alueeseen ja johtaukean molemmilla puolilla olevaan reunavyöhykkeeseen, jossa puiden kasvua on rajoitettu. Korvaukset maksetaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) perusteella.

Island

Areal til konstruktioner kan deles op i to typer. På den ene side areal til selve de fysiske

konstruktioner eller konstruktionsdele og på den anden side areal indenfor konstruktionens sikringsområde. Fysiske konstruktioner i forbindelse med ledningsføring kan være fundamenter, master, ledere, grusveje eller fiberoptiske ledninger og da skal den ansvarlige entreprenør anskaffe nødvendige tilladelser for brug af areal til disse konstruktioner hos grundejeren. Kendetegnet for el-nettets højspændingsledninger, er at de ligger over store distancer og har en lang forventet levetid. Derfor er der et krav ved anlæggelsen at der ikke er tidsgrænser. Erstatninger tager derfor hensyn af hhv. anskaffelsespris eller markedsværdi for den pågældende ejendom på daværende tidspunkt, primært i forhold til det som kan anses at være normal pris pr. hektar. På trods af det bliver der ikke fremsat krav om direkte ejerrettigheder, i og med at servitutter vedr. anvendelsen bliver vurderet som indirekte ejerrettigheder. Grundejeren beholder derfor al rådighed og landbrugsrettigheder med hensyn til de servitutter som overførselsnettet pålægger den del af arealet hvor nettet ligger.

Kompensation for brug af areal bliver bestemt efter hhv. omfanget af egentligt areal som anvendes til konstruktioner og værdien af det areal som bliver benyttet. Kompensation for forbud mod bygninger/anlæg indenfor sikringsområdet skal beregnes ud fra 2/3 dele af prisen for hver hektar som anvendes til master og grusveje. Der findes mange præcedenser for dette i kendelser fra kommissionen for vurdering af ekspropriationer. Desuden findes der i kendelser fra kommissionen for vurdering af kompensation for ekspropriation eksempler, hvor kompensation har været bestemt i tilfælde hvor oprettelsen af luftledninger blev anset som en forringelse af et større område end det som dækkedes af bygningsforbud pga. de visuelle effekter fra linjen, og baseret på den vurdering at folk ikke vil opholde sig i nærheden af sådanne konstruktioner. Kommissionen har udarbejdet den regel i sådanne tilfælde at et område som rækker 200 meter fra en centerlinje, eller samlet set et 400 meter bredt område, minus bredden af sikringsområdet, skal anses som påvirket af effekter som reducerer værdien af landet. Kompensation på grund af sådanne omstændigheder har været vurderet som 10% af fuld værdi.

--

Landnotum vegna mannvirkja má skipta í tvennt, annars vegar land undir eiginleg mannvirki eða mannvirkjahluta og hins vegar land undir helgunarsvæði mannvirkis. Eiginleg mannvirki tengd raflínunum geta verið undirstöður, möstur, leiðarar, slóðar eða ljósleiðarar og þarf framkvæmdaraðili að afla heimilda fyrir landnotum vegna slíkra mannvirkja hjá landeiganda. Það er einkenni háspennulína í flutningskerfinu að þær liggja um langan veg og er ætlað að sinna hlutverki sínu um langan tíma. Því er kvöð vegna lagningar þeirra ótímabundin. Taka bætur því mið af kaupverði eða markaðsverði viðkomandi fasteigna á hverjum tíma, fyrst og fremst því sem telja má eðlilegt verð á hvern hektara. Þrátt fyrir þetta er ekki óskað eftir beinum eignarrétti enda flokkast kvöð til óbeinna eignarréttinda. Öll umráð og landnýting er því áfram í höndum landeigenda að teknu tilliti til þeirrar kvaðar sem flutningskerfið setur á þann hluta lands sem það liggur um.

Endurgjald fyrir landnot ákvarðast annars vegar af umfangi eiginlegs lands sem fer undir mannvirki og hins vegar því hvert talið er markaðsvirði þessa eiginlega lands. Endurgjald vegna byggingarbanns innan helgunarsvæðis er miðað við 2/3 af verði hvers hektara sem fer undir möstur og slóða. Fyrir þessu liggja mörg fordæmi í úrskurðum matsnefndar eignarnámsbóta. Þessu til viðbótar er í úrskurðum matsnefndar eignarnámsbóta að finna dæmi um að endurgjald hafi verið ákvarðað þar sem lagning loftlínu var talin til þess fallin að rýra verðmæti stærra svæðis en byggingarbann nær til vegna sjónrænna áhrifa af línunni og byggt á því mati að fólk forðist að vera nærri slíkum mannvirkjum. Hefur nefndin mótað þá reglu í slíkum tilvikum að á svæði í allt að 200 metra fjarlægð frá miðju til hvorrar handar frá línunni eða 400 metra breiðu bili, að frádreginni breidd helgunarsvæðis, gæti áhrifa sem rýri verðmæti lands. Endurgjald vegna þessa hefur verið metin 10% af fullu verði.

Norge

Vindkraft etableres oftest etter avtale med alle eller de fleste grunneierene i planområdet (vindkraftområdet). Dersom det ikke oppnås avtale med samtlige grunneiere, er det adgang til å søke om tillatelse til ekspropriasjon. Norge har ingen ordninger med kompensasjon til boliger mv. som ligger utenfor det området som blir direkte berørt (planområdet). I prinsippet er det samme tilnærning

ved etablering av kraftledninger, men det eksproprieres mer regelmessig i kraftledningsaker.

Sverige

Vid upplåtelse av mark för vindkraft och elledningar är det vanligaste att överenskommelser om ersättning träffas på frivillig basis mellan företagen och de berörda markägarna, det vill säga de som äger marken under ledningen eller där vindkraftverken placeras. Om en sådan överenskommelse inte kan nås och ett tvångsförfarande aktualiseras finns särskilda regler om ersättning, som åtminstone gäller vid etablering av elledningar, reglerat i ledningsrättslagen (1973:1144) och expropriationslagen (1972:719).

- 2. *Hvilken erfaring har man med nedgravning af elkabler og placering af elkabler? Har man metoder, hvor strøm kan transporteres både i forhold til veksel -og jævnstrøm uden, at det medfører flere luftledninger?***

Finland

Det finns mycket erfarenhet av markförlagda elkablar i Finland, särskilt på distributionsnivån. På stamnätets nivå är markförläggning av långa växelströmledningar tekniskt utmanande och dyrt. Likströmteknologi används i havskablarna mellan Finland och Sverige och mellan Finland och Estland, men på grund av dess höga kostnader och tekniska begränsningar är likströmteknologi inte lämplig för bredare användning i stamnäten. //

Suomessa on paljon kokemusta sähköjohtojen maakaapeloinnista, ennen kaikkea jakeluverkoissa. Kantaverkkotasolla pitkien vaihtosähkölinjojen maakaapelointi on teknisesti haastavaa ja kallista. Tasasähköteknologiaa käytetään Suomen ja Ruotsin ja Suomen ja Viron välisissä merikaapeleissa, mutta tasasähköteknologia ei sen korkeiden kustannusten ja teknisten rajoitteiden vuoksi sovellu laajasti käytettäväksi kantaverkossa.

Island

Alle nye kabelføringer fra Landsnet med 66 kV og 132 kV har hidtil været nedlagt i jordkabler. Det islandske system er dog opbygget sådan, at systemstyrken er meget afhængigt af hvilket område det er tale om. Så hver enkelt situation skal granskes nøje. Udbygning af højspændingslinjer (220 kV er den højeste spænding inden det islandske overførselssystem) inden transmissionssystemet har hidtil været begrænset. Nu forberedes der anlæggelse af en 10 km lang 220 kV linje som bliver del af en ny transmissionslinje. Det står klart at mulighederne for anlæggelse af jordkabler med denne spænding er begrænset. Angående forhold for anlæggelse af jordkabler så reguleres overførselskapaciteten af varmemodstanden i jorden omkring kablerne og derfor bruges der særligt materiale for at isolere dem for at få mest mulig varmekapacitet fra ledningerne. Varmemodstand i islandsk jord er meget højere end i nabolandene pga. geotekniske forhold. Af denne grund er overførselskapaciteten i kabler anlagt på Island mindre end tilsvarende kabler i nabolandene. Ved sammenligning af f.eks. danske og islandske jordbundsforhold når det gælder anlæggelse af kabler, så er der to hovedfaktorer som spiller en stor rolle. For det første, adgang til sand med højt kvartsindhold, som findes i Danmark men ikke på Island. For det andet, jordbundskvalitet når det gælder nedgravning, dvs. løs jordbund i de bærende jordlag i Danmark og flere steder på kontinentet, sammenlignet med større områder med klippegrund, lava eller mose på Island.

--

Allar nýjar lagnir Landsnets á 66 kV og 132 kV hafa hingað til verið lagðar í jörðu. Íslenska kerfið er þannig uppbyggt að kerfisstyrkurinn er afar misjafn milli svæða svo skoða þarf hvert tilviki gaumgæfilega. Strenglagnir á hærri spennu (220 kV er hæsta spennustigið í íslenska flutningskerfinu) í flutningskerfinu hafa hingað til verið takmarkaðar. Nú er í undirbúningi lagning 10 km kafla af 220 kV streng sem verður hluti af nýrri flutningslínu. Það er þó ljóst að möguleikar til strenglagna á þessu

spennustigi eru takmarkaðir. Varðandi aðstæður til jarðstrengslagna þá ræðst flutningsgeta jarðstrengja mikið af varmaviðnámi jarðvegs umhverfis strengina og er því notað sérvalið efni umhverfis þá til að fá sem mesta varmaleiðni frá strengjunum. Varmaviðnám íslenskra jarðefna er mun meira hér á landi en víða í nágrannalöndunum vegna jarðfræðilegra aðstæðna. Af þessum sökum er flutningsgeta strengja sem lagðir eru á Íslandi minni en sambærilegra strengja í nágrannalöndunum. Varðandi samanburð t.d. á dönskum og íslenskum jarðvegsaðstæðum til strenglagna standa væntanlega tvö atriði upp úr. Í fyrsta lagi aðgengi að sandi með háu kvarsinnihaldi sem er til staðar í Danmörku en ekki hér á landi. Í öðru lagi gæði lands til graftar, þ.e. laus gröftur í berandi jarðlögum í Danmörku og víðar á meginlandinu, samanborið við herra hlutafall í klöpp, hrauni eða mýri hér á landi.

Norge

Både vekselstrøm og likestrøm kan legges som kabler. I Norge er hovedregelen at nye ledninger i distribusjonsnettet (22 kV) skal legges som kabler. I bystrøk vil også ledninger med høyere spenning (132 kV – 420 kV) reglemessig måtte legges som kabler. Legging av kabler med høy spenning er dyrt (5-10 x luftledning), og norsk policy er at man er restriktiv med bruk av kabel jo høyere spenningen er. Likestrøm er mest aktuelt for utenlandsforbindelser og elektrifisering av petroleumsinstallasjoner. I begge tilfeller er det sjøkabel som er aktuelt.

Sverige

Det finns stor erfarenhet av markförlagda elkablar i Sverige, särskilt på lägre spänningsnivåer. Även på stamnättsnivå finns erfarenheter, inte minst vad gäller likströmskablar mellan Sverige och grannländer. Svenska kraftnät (Svk) bygger också en lång markförlagd likströmsförbindelse i södra Sverige (Sydvästlänken).

3. *Hvordan tages der hensyn til naturværdier og landskabelige værdier? Har man erfaringer med, at værdisætte natur- og landskabelige værdier i sin planlægning? (Jeg har ladet mig fortælle, at man i Norge har gennemført forskningsprojekter herom i forbindelse med opsætning af vindmøller).*

Finland

I vindkraftverks- och elledningsprojekt tas hänsyn till natur- och landskapsvärden i olika faser av planering och tillståndsbevilning i enlighet med naturvårdslagen (1096/1996), markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och, vid behov, enligt vattenlagen (587/2011). I vissa fall krävs också ett tillstånd enligt miljöskyddslagen (527/2014) för vindkraftverk. Ett undantagstillstånd enligt naturvårdslagen kan också vara behövligt i vissa fall. //

--

Tuulivoima- ja johtohankkeissa otetaan huomioon luonto- ja maisema-arvot suunnittelun ja luvituksen eri vaiheissa luonnonsuojelulain (1096/1996), maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) ja tarvittaessa vesilain (587/2011) mukaisesti. Joissakin tilanteissa tuulivoimalalla tulee olla myös ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen lupa. Myös luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa saattaa olla joissakin tilanteissa tarpeen.

Island

Når Landsnet vurderer virkningen på miljøet, ved anlæggelse af højspændingslinjer, tages der hensyn til landskab og jordbundens kvalitet. Denne vurdering bygger dels på en analyse af områdets fundamentale situation og dels på en analyse af, hvordan anlæggelsen vil påvirke de visuelle forhold. En analyse af områdets fundamentale situation bygger på en landskabsanalyse som består både af en objektiv klassificering af landskabshelheder og en beregning, af hvilken værdi landskabet har (både m.h.t. formel bevaring, men også m.h.t. folks oplevelse af landskabet). En analyse af de visuelle effekter indebærer at måle omfanget af de visuelle effekter (dvs. hvor langt væk konstruktionerne er synlige) og ved at oprette modeller (hvor de planlagte konstruktioner er blevet føjet til billeder taget fra vigtige visuelle vinkler mod den planlagte linjeføring). Metodikken som bliver brugt af Landsnet er under udvikling, men bygger bl.a. på metodikken hos GLIVA. Naturens kvalitet er endnu ikke blevet prisvurderet i og med at det ikke er et krav jf. Lov om vurdering af virkning på miljø (bygger på EU Direktivet). Landsnet har fået Hagfræðistofnun Háskóla Íslands (Islands Universitets Økonomiske Institut) til at udarbejde et forskningsprojekt med det formål at forsøge at prisvurdere miljøkvalitet. Resultaterne fra dette forskningsprojekt tyder på at en miljømæssig prisvurdering ikke har en markant virkning for valget af mulig løsning.

--

Þegar Landsnet metur umhverfisáhrif háspennulína er mat lagt á áhrif þeirra á landslag og gæði þess. Það mat byggir annars vegar á greiningu á grunnástandi svæðisins og hins vegar greiningu á því sem einkenna mun sjónræn áhrif framkvæmdarinnar. Greining á grunnástandi svæðis byggir á landslagsgreiningu, sem felst bæði í hlutbundinni flokkun landslagsheilda og einnig er reynt að fá fram greiningu á því hvaða gildi landslagið hefur (bæði m.t.t formlegrar verndar og einnig upplifun fólks). Greining á sjónrænum áhrifum felst í að meta umfang sjónrænna áhrifa (þ.e. hversu langt mannvirkin eru sýnileg) og líkanmyndum (þar sem fyrirhuguð mannvirki hafa verið sett inn á ljósmyndir teknar frá mikilvægum sjónarhornum að línuleið). Aðferðarfræðin sem Landsnet notar er í þróun, en byggir m.a. á aðferðarfræði GLIVA. Náttúrugæði hafa ekki verið metin til fjár, enda er slíks ekki krafist í lögum um mat á umhverfisáhrifum (sem byggjast á tilskipun Evrópusambandsins). Landsnet fékk Hagfræðistofnun Háskóla Íslands til þess að vinna rannsóknarverkefni með það að markmiði að freista þess að verðmeta umhverfisgæði. Niðurstöður þeirrar rannsóknar eru þær helstar að verðmætamat á umhverfi hafi ekki teljandi áhrif á val á útfærslum.

Norge

I konsesjonsbehandlingen av vindkraft og kraftledninger er hensynet til natur og landskap viktige hensyn. Før det søkes om konsesjon, skal det gjennomføres konsekvensutredninger av blant annet disse temaene. Forvaltningen i Norge jobber med å utvikle metoder for bedre systematisering av ikke-kvantifiserbare hensyn.

Sverige

Vid tillståndsprövningen för ellednings- och vindkraftsprojekt tas alltid hänsyn till natur- och landskapsvärden genom prövning enligt miljöbalken.

4. *Har man viden om forskning, praktik eller undersøgelser, hvor man har gravet kabler i jorden? Eller har man erfaring eller viden om, at det indenfor en overskuelig fremtid vil kunne lade sig gøre at nedgrave fx 400 kV kabler ned over længere afstande? Vil det være en fordel, hvis de nordiske lande kunne samarbejde tættere om ovenstående; forskning, praktik og undersøgelser?*

Danmark

Energinet har lavet analyser, der viser, at hvis den relative andel af 400 kV-kabler i det danske net stiger væsentligt i forhold til i dag, så stiger risikoen for, at der opstår alvorlige problemer med spændingskvaliteten i det samlede elsystem markant. Beregningerne understøttes af konkrete erfaringer med, at nye kabler i elnettet har skabt problemer med spændingskvaliteten.

Energinet oplyser, at det foruden en igangværende kabellægning omkring Stockholm, er begrænset, hvor meget der kabellægges på de helt høje spændingsniveauer i de nordiske lande. Energinet har primært valgt at arbejde sammen med de TSO'er, der har kabellagt i større omfang og har selv drevet udviklingsarbejdet omkring dette. Energinets samarbejde har især været fokuseret mod TSO'erne i Holland, Irland, England og i nogen grad Tyskland. Desuden har Energinet deltaget i internationale videndelingsfora som fx CIGRE.

Energinet nedgraver i dag større mængder vekselstrømskabler, fx på den danske vestkyst, hvor 104 km 400 kV-kabel etableres på en gang. Energinet startede i 2019 et forskningsprojekt omkring kabellægning kaldet DANPAC 2020. Selv med et succesfuld DANPAC-projekt er det dog svært at vurdere mulighederne for kabellægning om 5-10 år, men det synes urealistisk, at meget lange AC-forbindelser kan etableres udelukkende som kabel.

Finland

Kabelförläggning av 400 kV-växelsströmsledning är dyrare och en tekniskt mer komplicerad lösning än luftledning och används därför nästan bara i närheten av transformatorstationer. //

--

400 kV:n vaihtosähköjohtojen kaapelointi on kalliimpaa ja teknisesti monimutkaisempi ratkaisu kuin ajojohtojen käyttö, mistä syystä kaapelointia käytetään lähinnä vain sähköasemien läheisyydessä.

Island

Landsnet har bl.a. udgivet to rapporter som handler om jordkabler i transmissionssystemet. Den ene rapport blev udgivet i 2015 og den anden i 2017. I den første rapport beskrives forskellige faktorer, som har indvirkning ved kabellægning med højspænding, mens den anden rapport beskriver begrænsningerne for kabellægning med højere spænding (132 kV og 220 kV) i det islandske transmissionssystem. Landsnet har desuden påpeget disse systematiske begrænsninger i forbindelse med individuelle projekter. Landsnets konklusion har altid været, at i de fleste tilfælde, foruden i det stærke system i SV-Island, er muligheden for at benytte nedgravede 220 kV jordkabler yderst begrænset. Derudover kan mulighederne for anlæggelse af jordkabler med lavere spænding (f.eks. 66 kV), være begrænset, f.eks. i Vestfjordene. Disse begrænsninger ved kabellægning med højere spænding bekræftes i en rapport udarbejdet af dr. Hjörtur Jóhannsson, i samarbejde med Industri- og Innovationsministeriet og Miljø- og naturresourceministeriet.

Vi mener at samarbejde og deling af oplysninger er til gavn for transmissionsselskaberne. Projektet, som beskrives her ovenfor (rapport fra 2015) blev f.eks. udarbejdet med hjælp fra den offentlige danske transmissionsselskab Energinet. Landsnet opretholder generelt et godt samarbejde med andre transmissionsselskaber i Norden.

--

Landsnet hefur, m.a., gefið út tvær skýrslur sem fjalla um jarðstrengslagnir í meginflutningskerfinu. Önnur skýrslan var gefin út árið 2015 og hin 2017. Fyrri skýrslan lýsir ýmsum þáttum sem hafa þarf í huga við lagningu strengja á hærri spennum en í þeirri síðari er varpað ljósi á kerfislegar takmarkanir á lagningu jarðstrengja á hærri spennum (132 kV og 220 kV) í íslenska flutningskerfinu. Landsnet hefur þar að auki bent á þessar kerfislegu takmarkanir í tengslum við einstök verkefni. Niðurstöður Landsnets hafa ætíð verið þær að í flestum tilvikum, utan sterka kerfisins á SV-horninu, sé svigrúm til lagningar jarðstrengja á 220 kV afar takmarkað. Þar að auki getur svigrúm til jarðstrengslagna á lægri spennustigum (t.a.m. 66 kV) verið takmarkað, t.d. á Vestfjörðum. Þessar takmarkanir á lagningu jarðstrengja á hærri spennu eru staðfestar í skýrslu dr. Hjartar Jóhannssonar, sem unnin var fyrir Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið og Umhverfis- og auðlindaráðuneytið.

Við teljum að gagn sé í samstarfi og upplýsingaflæði milli flutningsfyrirtækja. Verkefnið sem greint er frá hér að ofan (skýrslan frá 2015) var t.a.m. unnið með aðkomu danska flutningsfyrirtækisins Energinet. Landsnet er í góðu samstarfi almennt við flutningsfyrirtækin á Norðurlöndum.

Norge

I Norge finnes det en rekke kabler med høy spenning (300-420 kV) i form av både sjø-, jord- og tunnelkabler. Omfattende bruk av kabel i nettet vil gi behov for kompenseringstiltak, men i første rekke er det økonomiske hensyn som ligger til grunn for at Norge har en restriktiv bruk av kabel på høyere spenningsnivåer.

Sverige

I dagsläget menar Svk att kabelförläggning av 400 kV-växelströmsledning är dyrare och mer komplicerade lösningar än luftledningar. Vidare pekar Svk på att en markkabel har betydligt lägre tillgänglighet jämfört med luftledningar och att 400-kV kablar kräver särskilda kompenseringstationer för reaktiv effekt med jämna mellanrum längs sträckan. Svk överväger därför 400-kV markkabel endast i undantagsfall.

Generalt

Et godt samarbejde forefindes i dette område inden det nordiske ministerråd, hvor man bl.a. inden det nye strategiarbejde lægger vægt på at opbygning af infrastruktur inden energisektoren foregår efter en konstruktiv dialog med offentligheden.

Þórdís Kolbrún Reykfjörð Gylfadóttir
Minister for turisme, industri og innovation

Bilag: Svarene fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige